

Třídní rozdělení společnosti

SOCb2172 – Sociologie stratifikace a nerovnosti

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Třídní struktura společnosti

- Společnost se dělí na vrstvy / straty / třídy
- Třídy reagují na podobné životní podmínky
- Zástupci stejných tříd se chovají podobně

Třídní struktura společnosti

- Společnost se dělí na vrstvy / straty / třídy
- Třídy reagují na podobné životní podmínky
- Zástupci stejných tříd se chovají podobně

- Existuje mnoho třídních schémat
- A dají se vytvářet další na základě analýzy společnosti

Třídní struktura společnosti

- Společnost se dělí na vrstvy / straty / třídy
- Třídy reagují na podobné životní podmínky
- Zástupci stejných tříd se chovají podobně

- Existuje mnoho třídních schémat
- A dají se vytvářet další na základě analýzy společnosti

Které je to pravé?

Validita třídního schématu

- Je-li třídní schéma validní (tzn. „funguje“), pak můžeme od lidí ve stejné sociální třídě očekávat stejné životní výsledky
- I přesto, že společnost se postupně vyvíjí

Schéma EGP

- Erikson, Goldthorpe, Portocarero(vá)
- Navrženo pro Velkou Británii 70. / 90. let
- Rozdílné pozice na trhu práce a v rámci vykonávané práce
- POZOR: nevzniklo analýzou konkrétních osob (zaměstnanců), ale popisem pozic na trhu práce
- 11 tříd (kolapsovateľné na 7, 5 a 3 třídy)

Schéma EGP

Základní rozdělení na tři skupiny podle toho, jestli člověk pracovní sílu:

- Nakupuje

ZAMĚSTNAVATEL

- Prodává

ZAMĚSTNANEC

- Nedělá ani jedno, ani druhé

OSOBA SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÁ

Schéma EGP

ZAMĚSTNAVATEL

- VELKÝ: stovky zaměstnanců
- MALÝ: desítky zaměstnanců nebo bez

ZAMĚSTNANEC

- Smlouva o zastávané pozici (salariaát)
- Smlouva o vykonané práci

OSOBA SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÁ

Salariát

Člověk pracující na smlouvu o pozici

- Samostatnost, loajalita
- Funkce nekončí koncem pracovní doby
- Špatná kontrola nadřízených

Člověk pracující na smlouvu o práci

- Konkrétní činnost
- Snadno zaměnitelný
- Snadná kontrola nadřízených

Schéma EGP

I: vyšší salariát

II: nižší salariát

IIIa: vyšší rutinní nemanuálové

IIIb: nižší rutinní nemanuálové

IVa: Drobní vlastníci se zaměstnanci

IVb: Drobní vlastníci bez zaměstnanců

IVc: Farmáři

V: Technici

VI: Kvalifikovaní manuálové

VIIa: Nekvalifikovaní manuálové

VIIb: Zemědělci

Schéma EGP: 7 tříd

I: vyšší salariát

I+II: Třída služeb

II: nižší salariát

IIIa: vyšší rutinní nemanuálové

IIIa+IIIb: Rutinní nemanuálové

IIIb: nižší rutinní nemanuálové

IVa: Drobní vlastníci se zam

IVa +IVb: Drobní podnikatelé

IVb: Drobní vlastníci bez zam

IVc: Farmáři

IVc: Farmáři

V: Technici

V + VI: Kvalifikovaní dělníci

VI: Kvalifikovaní manuálové

VIIa: Nekvalifikovaní manuálové

VIIa: Nekvalifikovaní man.

VIIb: Zemědělci

VIIb: Zemědělci

Schéma EGP: 5 tříd

I: vyšší salariát

II: nižší salariát

IIIa: vyšší rutinní nemanuálové

IIIb: nižší rutinní nemanuálové

IVa: Drobní vlastníci se zam

IVb: Drobní vlastníci bez zam

IVc: Farmáři

V: Technici

VI: Kvalifikovaní manuálové

VIIa: Nekvalifikovaní manuálové

VIIb: Zemědělci

I-III: Bílé límečky

IVa + IVb: Drobní podnikatelé

IVc + VIIb: Zemědělci

V + VI: Kvalifikovaní dělníci

VIIa: Nekvalifikovaní man.

Schéma EGP: 3 třídy

I: vyšší salariát

I-IVb: Nemanuálové

II: nižší salariát

IIIa: vyšší rutinní nemanuálové

IIIb: nižší rutinní nemanuálové

IVa: Drobní vlastníci se zam

IVb: Drobní vlastníci bez zam

IVc: Farmáři

IVc+VIIb: Zemědělci

V: Technici

V-VIIa: Manuálové

VI: Kvalifikovaní manuálové

VIIa: Nekvalifikovaní manuálové

VIIb: Zemědělci

Jak změřit EGP

- Aktuální zaměstnání (kód ISCO)
- Zaměstnavatel / zaměstnanec / OSVČ
- Počet podřízených

Pro každou zemi existuje převodní tabulka výše uvedených informací na třídu EGP

Pozor! EGP není ordinální škála!

Třída IVa není v žádném směru lepší než třída VIIb

Proč je EGP nevhodné?

- Je zastaralé

Vzniklo v 70. letech 20. století, koncepčně je ukotveno v ještě starší době

- Je britské

Bylo navrženo pro britský trh práce a s aplikací na trhy práce v jiných zemích jsou problémy

- Nemí centrální

Schéma ESeC

- ~~Je zastaralé~~

Navrhli počátkem 21. století David Rose a Eric Harrison

- ~~Je britské~~

Ve spolupráci s výzkumníky z různých členských zemí EU

- ~~Není centrální~~

Na zakázku agentury Eurostat

Schéma ESeC

- European Socioeconomic Class
- Podobná filozofie návrhu jako u schématu EGP

Schéma ESeC

ZAMĚSTNAVATEL

- Velcí: jen delegují úkoly
- Drobní: úkoly také sami provádějí

ZAMĚSTNANEC

OSOBA SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÁ

EXKLUDOVANÍ Z TRHU PRÁCE

Schéma ESeC

ZAMĚSTNAVATEL

ZAMĚSTNANEC

- Smlouva o služebním vztahu
- Smlouva o vykonávané práci
- Mezilehlé smlouvy nemanuální
- Mezilehlé smlouvy manuální

OSOBA SAMOSTATNĚ VÝDĚLEČNĚ ČINNÁ

EXKLUDOVANÍ Z TRHU PRÁCE

Schéma ESeC

- 1: Vyšší salariát
- 2: Nižší salariát
- 3: Bílé límce vyšší
- 4: Drobná buržoazie
- 5: Drobná buržoazie
- 6: Modré límce vyšší
- 7: Bílé límce nižší
- 8: Kvalifikovaní manuálové
- 9: Nekvalifikovaní manuálové
- 10: Nezaměstnaní

Schéma ESeC: 6 tříd

1: Vyšší salariát

2: Nižší salariát

3: Bílé límce vyšší

4: Drobná buržoazie

5: Drobná buržoazie

6: Modré límce vyšší

7: Bílé límce nižší

8: Kvalifikovaní manuálové

9: Nekvalifikovaní manuálové

Schéma ESeC: 5 tříd

- 1: Vyšší salariát
- 2: Nižší salariát
- 3: Bílé límce vyšší
- 4: Drobná buržoazie
- 5: Drobná buržoazie
- 6: Modré límce vyšší
- 7: Bílé límce nižší
- 8: Kvalifikovaní manuálové
- 9: Nekvalifikovaní manuálové

Schéma ESeC: 3 třídy

1: Vyšší salariát

2: Nižší salariát

3: Bílé límce vyšší

4: Drobná buržoazie

5: Drobná buržoazie

6: Modré límce vyšší

7: Bílé límce nižší

8: Kvalifikovaní manuálové

9: Nekvalifikovaní manuálové

Schéma ESeC

- Ani schéma ESeC není ordinální
- Měří se podobnými otázkami jako EGP
- Je přesně operacionalizované
- Vychází z moderních trhů práce
- Pro Českou republiku je více validní než EGP
- Nezaměstnané často posuzujeme podle posledního známého zaměstnání

Třídy podle ČRo

- Inspirováno britským výzkumem, který podpořilo BBC
- Provedlo CVVM + SoÚ AV ČR
- Identifikováno šest sociálních tříd (v UK 7)

**NASTUPUJÍCÍ
KOSMOPOLITNÍ
TRÍDA**

**ZAJIŠTĚNÁ
STŘEDNÍ TRÍDA**

**TRADIČNÍ PRAKTIČNÍ
TRÍDA**

**TRÍDA MÍSTNÍCH
VAZEB**

**OHROŽENÁ
TRÍDA**

**STRÁDAJÍCÍ
TRÍDA**

Úspěšné sociální třídy

Vzdělání	+++	++	+
Známosti	+++	++	+
Peníze	+	+++	+

Neúspěšné sociální třídy

Vzdělání	-	-	--
Známosti	+++	++	--
Peníze	--	--	---

Sociální třídy

	Vzdělání	Známosti	Peníze
Nastupující kosmopolitní	+++	+++	+
Zajištěná střední	++	++	+++
Tradiční pracující	+	+	+
Místních vazeb	-	+++	--
Ohrožená	-	++	--
Strádající	--	--	---

Sociální třídy

	Kulturní kapitál	Sociální kapitál	Ekonomický k.
Nastupující kosmopolitní	+++	+++	+
Zajištěná střední	++	++	+++
Tradiční pracující	+	+	+
Místních vazeb	-	+++	--
Ohrožená	-	++	--
Strádající	--	--	---

Sociální třídy

	Kulturní kapitál	Sociální kapitál	Ekonomický k.
???	+++	+++	+++
Nastupující kosmopolitní	+++	+++	+
Zajištěná střední	++	++	+++
Tradiční pracující	+	+	+
Místních vazeb	-	+++	--
Ohrožená	-	++	--
Strádající	--	--	---

Sociální třídy

	Kulturní kapitál	Sociální kapitál	Ekonomický k.
ELITA	+++	+++	+++
Nastupující kosmopolitní	+++	+++	+
Zajištěná střední	++	++	+++
Tradiční pracující	+	+	+
Místních vazeb	-	+++	--
Ohrožená	-	++	--
Strádající	--	--	---